

ԱՐԱԲԵՐԵՆ-ՊԱՐՍԿԵՐԵՆ-ՀԱՅԵՐԵՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

Տպագրության պատրաստեց՝ Հայկ Ամալյան

Այս բառարանը բննված է հայ միջնադարյան բառարանագրությանը նվիրված մեր աշխատության մեջ¹: Ժամանակին՝ հիմնվելով Մատենադարանի № 7151 ձեռագրի վրա, պատրաստել էինք նաև այդ ուշագրավ հուշարձանի բնագիրը, որը բարեբախտաբար չհրապարակվեց: Այլ գրչագրեր, որ ունենային այս բառարանը, մեզ հայտնի չէին մինչև Մատենադարանի համառոտ ձեռագրացուցակի լույս ընծայումը: Այդ ցուցակից հայտնի դարձավ, որ № 1770 ժողովածուի մեջ կա հիշյալ բառարանի մի այլ ընդօրինակություն: Չնորի տակ ունենալով երկու գրչագիր՝ գտնում ենք, որ արդեն ժամանակն է հայ միջնադարյան մշակույթով զբաղվողներին ներկայացնել բառարանի փոքր, բայց արժեքավոր բնագիրը:

Առաջին՝ № 7151, ձեռագրի մասին ծանոթություն տվել ենք մեր աշխատության մեջ² և գրչության ժամանակը համարել եթե ոչ XIV, ապա ամենայն հավանականությամբ XV դարը: Երկրորդը՝ № 1770 ժողովածուն³, որ 1589 թվականին Հայրապետ Ջուղայեցու պատվերով գրել է Աստվածատուր դպիրը, գրչագրական առանձին տարբերություններով հանդերձ, ներկայացնում է նույն բնագիրը: Այս գրչագիրը հավանաբար ընդօրինակված է առաջին գրչագրից, բայց ընդօրինակողի որոշ միջամտությամբ տառադարձության մեջ, ընդ որում մեծ մասամբ սխալ: Սակայն երկրորդ գրչագիրը առաջինի նկատմամբ ունի այն առավելությունը, որ ավելի լավ վիճակում է. № 7151 ձեռագրի սկզբի էջերը բավականին մաշված են, որի հետևանքով մի շարք բառեր անընթեռնելի են դարձել:

Համեմատական բնագրի հիմքում ընկած է № 7151 ձեռագիրը, որը բոլոր կողմերով առավել ճիշտ է ներկայացնում հուշարձանը, իսկ մյուս ձեռագիրը ներկայանում է իր տարբերություններով: Համառոտության համար համեմատվող ձեռագրերը պայմանականորեն նշանակում ենք լատիներեն տառերով. № 7151 = a, իսկ № 1770 = b: Բառերի համարակալումը մերն է: Բնագիրը ներկայացված է անփոփոխ:

Բառարանի բնագիրը տպագրության պատրաստելու գործում սիրով մեզ օգնել է արևելագետ ընկ. Բ. Լ. Չուգասոլյանը, որը առանձին ուսումնասիրություն է պատրաստել այս բառարանին նվիրված: Այդ իսկ աշխատանքում կտրվեն բնագրի գրչական սրբագրությունները:

1 Տե՛ս Հ. Ամալյան, Միջնադարյան Հայաստանի բառարանագրական հուշարձանները (5—15-րդ դդ.), Երևան, 1966, էջ 106—109:

2 Տե՛ս անդ, էջ 106—107:

3 Նկարագրությունը տե՛ս «Ցուցակ ձեռագրաց Մաշտոցի անվան Մատենադարանի» Երևան, 1965, սյուն. 634—635:

Այս բառք են որ շարամանեալ են եռակի սճիւք և եղանակաւք զընթացս լեզուաց երբակի ազանց՝ զարարացոց, զպարսից և զհայկազեանց, զոր բացերևասպէս ենթադրեալ եղև անուանք և բայք ըստ կարգի և աստիճանի և պարունակեալ հոմանունասպէս ի տարրականն տառի յալիֆէ սկսեալ 5 մինչև ցիէ, իբր թէ յայքէ մինչև ցքէ: Եւ այս յարարացոց իմաստնոցն, զոր թարգմանեալ եղև ի բանասիրացն պարսից և սակս կարճառատ և բազմահայեաց երազասահ հոլովմանցն պատուեալ եղև ի նոցունց ի մատեանս տառից և ի մարդարանս խաւսից, որով և յեղափոխեալ ի նոցունց ի հայկականս բարբառ յազազս ուսումնասէր հասակաց, քանզի կարաւտ 10 զոլով անաւսրաթևիցն մեղուացն յոքնազանից հիւթից ներհակաց առ ի լրումն արունստաստեղծն հնարից որ զճաշակս ճաշակողաց քաղցրացուցանէ:

Քիթար ալֆաս: Բար ուլ ալիֆ: Գիրք ալֆասին և համաշարումն ալիֆին: Զի իբր հայկազեան լեզուոյ յորչորչումն զառ ի հմտասիրացն զգտեալն բառք գիրք մակագրէ: Սոյն գունակ արարացոց կորովիքն զազաշարեալ ալփաբետքս ալֆաս առձայնեն:

1. Իթիղա վը իֆթիթա վը ինիշայ: Աղազի քարէ քրղըն: Սկիզբն գործո առնել:
2. Ինթիհա: Բըփայան շիզէ բըսիղըն: Զկնի իրի հասանել:
3. Իլթիշա վը մլշա: Փընահ գրիֆթըն: Նպաստ կալեալ:
4. Իլթիղա: Գիղար: Տեսումն:
5. Ընհա: Ազահ քրղըն: Յուշ առնել:
6. Ըմսա: Գուղըշթըն: Անցանել:
7. Ահսա: Շմուրղըն: Հայհոյել:
8. Ըվլիա: Դաւթան: Սիրելիք:
9. Աղա: Դուշմանան: Թշնամիք:
10. Իղթիղա: Դր փը՛ի քսէ բըվթըն: Ընդ հետս ումեք ընթանալ:
11. Ըսնա: Միանը՛ի սխուն: Միջակ խօսից:
12. Իսթիը՛ղա: Տըլք քրղըն: Որոնել:
13. Իսթիղսա: Զահդ քրղըն: Զանս զնել:
14. Իսթիաֆա: Թմամ սթըղընի մալ: Բովանդակ առումն ընչից:
15. Իսթիաղա: Ըզ սթըմ նալիղըն: Ի տուժանաց հեծալ:
16. Ըրբար: Խուղավընդան: Տեարք:
17. Իստիրար: Զումբիղըն: Շարժել:

Մտա՛

ա ձեռագրի առաջին և երկրորդ թերթերը մաշված են, որի հետևանքով և անընթեռնելի բառեր շատ կան. գրանք վերականգնվում են Ե ձեռագրի օգնությամբ:

1 Ե շառամանեալ ա եղանակաւ

6 Ե թարգմանեալ

Բառարան

1 Ե շի՛ վը իֆթիթա, ա ինիշ, ա սկիսըն

3 ա փնահ

12 Ե շի՛ օրոնել

13 Ե շի՛ իսթիղսա

15 Ե հեծեալ

16 Ե խուղավըղան

17 Ե շումբիթն

18. Ըսհար: Իարան: Աւգնականք:
 19. Ինդիլար: Բըր գշթըն: Վեր շրջել:
 20. Ինթիղալ: Ըզ շայէ բըշայէ բըվթըն: Ի տեղոջէ ի տեղի երթալ:
 21. Իսթիղամըթ: Բասթ իսթաղըն: Ուղորդ կանգնել:
 22. Իսթիանըթ: Իարի խուասթըն: Աւգնութիւն խնդրել:
 23. Իշարըթ: Փասուխ դաղըն: Պատասխանել:
 24. Ամանաթ: Բաստի: Ուղղութիւն:
 25. Իֆաղըթ: Ֆայիղը դաղըն: Աւգտութիւն շնորհել:
 26. Իսթիֆաղըդ: Ֆայիղը խուասթըն: Աւգտութիւն հայցել:
 27. Իղալըթ: Բը՛յի բազըֆընդըն:
 28. Ավըթ: Ա՛յր: Արատ:
 29. Ալըթ: Սա՛ղի քար: Նիւթ գործոյ:
 30. Իշարըթ: Ֆըմուղըն: Հրամայել:
 31. Իշաղըթ: Բըվա դաշթըն: Իրաւ պահել:
 32. Ըբրամ: Քրանի նմուղըն:
 33. Իսթիրահըթ: Բ՛ր ասուղըն: Ի վեր հանգչել:
 34. Իայղըթ: Բազ գրղանիղըն: Դարձեալ շրջեցուցանել:
 35. Ըվղաթ: Վխթահա: Ժամանակը:
 36. Ահլըթ: Սիղավարի: Փոխարէն:
 37. Ահդաս: Ն՛վ ավըրդըն: Նոր բերել:
 38. Ըսարըթ: Բըսըվար բըսիղըն: Ի վարձս հասանել:
 39. Իֆթիրա: Դրասլ բաֆթըն: Ունայն գործել:
 40. Ումըլխըմաս: Մաղըրի հըմը փլիղհայ: Մայր ամենայն դարշուքեանց:
 41. Իսթիխըաշ: Բէրուն ավըրդըն: Արտաքս բերել:
 42. Իբթիհաշ: Շաղի: Ուրախութիւն:
 43. Իհթիաշ: Հաշըթմընդի:
 44. Ըմսաղ: Մանընդան: Նմանիք:
 45. Ըմսաք: Բազ գրիֆթըն: Դարձեալ բմբունել:
 46. Իթիրաֆ: Մունդիր ամըղըն:
 47. Իղթիրահ: Ըզ քսէ շիղէ խասթըն: Յումեքէ ինչ հայցել:
 48. Իյթիմաղ: Նէքի բրղըն: Բարի առնել:
 49. Իղթիսա: Թաղասա: քրղըն:

20 Ե ըզ շայէ բըշա՛է

21 Ե իսթաղըն

25 Ե իֆաթըդ

30 Ե ֆըրմութն

31 Ե իշաղըդ: Բըվա դաշտն

32 Ե քմբրամ, Ե նմութն

33 Ե իսթրահըդ

34 Ե իյայիղըթ... շիշուցանել

35 Ե վախթահայ

37 Ե նըվ

40 Ե ումըլխըմաս, Ե ուլըլխըմաս, Ե հըմ

42 Ե իբղիհաշ

43 Ե հաշըթմնդի

44 Ե քմսալ

46 Ե ամնդն

47 Ե քս, Ե խասթթըն

50. Իթիհադ: Ըգանրգի: Միութիւն:
51. Իջթիհադ: Զահդ քրղըն: Զանս առնել:
52. Իթիղադ: Փաքի դիլ: Սրբութիւն սրտի:
53. Ըրշադ: Բահի բաստ նմուղըն: Ճանապարհ ուղիղ ցուցանել:
54. Իստիրար: Բէշարրգի: Անճարակութիւն:
55. Իխթիար: Գուղիղըն: Ընդրել:
56. Իֆթիխար: Նազիրղըն: Մաղթել:
57. Ինքար: Նաշնախթեայ: Անծան:
58. Ըխբար: Խրըրհա: Հանքաւք:
59. Իհթիրար: Խաւշթն բա նիգահ դաշթըն: Ինքեան պահ ածել:
60. Արադ: Աղիղի քրղըն:
61. Ասաս: Բունիաթ: Հիմն:
62. Իլթիմաս: Ընդըր խուասթըն: Ի ներս հայցել:
63. Ըջնաս վը ընվահ: Գանահա: Գոյնք:
64. Ընֆաս: Նֆըսհայ: Շունչք:
65. Ընդրաս: Խուրշթըն բըհըմ դրիֆթըն: Զինքն ընդ մի ընբըռնել:
66. Արադ: Բու գրղանիղըն: Երես դարձուցանել:
67. Ըմբասաթ: Գուսթախի քրղըն: Համարձակել:
68. Իթաս: Խաղիման: Ներքինիք:
69. Ըղտահ: Վըլայթ: Գաւառ:
70. Ըվհդ: Իըգանըյ: Միաւոր:
71. Իջթիմահ: Գիրդ ամըղըն: Ի շուրջ գալ:
72. Իմթինահ: Բաղ դաշթըն: Գարձեալ պահել:
73. Ըղարիր: Խուէշան: Աղինք:
74. Իբայթ վը իջանըք: Բէգանըղան: Օտարք:
75. Ըսֆաֆ: Գուի շնղան: Կրկին այն շափ:
76. Էմինի: Սթուար: Պինդ:
77. Ըսլաֆ: Փիղըրանի գուղըշթըյ: Հայրք անցեալք:
78. Ըտրաֆ: Քնարհայ: Եղերք:
79. Ինսէֆ: Հըղ դաղըն: Իրաւունս տալ:
80. Արաշիֆ: Խրըրհաի նադրուսթ: Համբաւք անհաստատ:

51 Ե շարհ

52 Ե Իթիղաթ

53 Ե ուղեղ

54 ԵԵ անճարակութիւն

59 Ե Իհթիրարք

63 Ե գօնահաս

64 Ե նըֆսհայ

65 Ե խուրշթըն

66 Ե գրղանիթն

67 Ե նախ գրված է ընբասատ, ապա նույն գրչով ուղղված է ըմբասատ, ԵԵ քրթըն

68 Ե Իթրայ. խաթիման

70 Ե ըվհթ

71 Ե գիրթ

74 Ե Իբայթ վը իջանըք

76 Ե պինտ

77 Ե փթրանի

80 Ե Խրըրհայի

81. Իսթիհադ: Սիղավարի: Փոխարէն:
 82. Իսթիխֆաֆ: Սրուք դաշթըն: Թեթև պահել:
 83. Իլթիախ: Արզումընդի: Կարաւտութիւն:
 84. Ահմըդ: Արլահ: Յիմար:
 85. Ամլար: Մուքբէհա: Հայրենիք:
 86. Իսթիղրալ: Փէշ ամրղըն: Յառաջ գալ:
 87. Ըղրան: Հմսրան: Համանմանք:
 88. Աչըլ: Բզուրգթըր: Մեծագոյն:
 89. Իհթիմալ: Բուրդուբարի քըրղըն: Առ ու աւար առնել:
 90. Ըթսալ: Փըլուրսթըն: Պատուաստել:
 91. Իսթիամալ: Բըբար դաշթըն:
 92. Ըղըլ: Քմթըր: Պակասագոյն:
 93. Ըքսըր: Բէշթըր: Առաւելագոյն:
 94. Ըսխըր: Քաւչըքթըր: Կրտսերագոյն:
 95. Ահսըն: Նէքաւթթըր: Լաւագոյն:
 96. Ալահի ալըմ: Խուզահի դանաթթըր: Աստուած գիտնագոյն:
 97. Իթիղամ: Նեքաւի քըրղըն: Լաւութիւն առնել:
 98. Իհթիմամ: Թիմար դաշթըն: Խնամ ածել:
 99. Իալամ: Ագահ քըրղըն: Յուշ առնել:
 100. Իսթիալամ: Ագահի խուսաթթըն: Ուշմութիւն խնդրել:
 101. Ինթիղամ: Քինի քշիղըն: Քէն քարշել:
 102. Ըքրամ: քուրամի քըրղըն:
 103. Ըզզհամ: Ընրահի:
 104. Իհթիրամ: Հուրմըթ դաշթըն: Հարկիս առնել:
 105. Ըլլամ: Բըզըրղըն գրիֆթըն: Յանձն առնուլ:
 106. Այամ: Բաւզահայ: Աուրք:
 107. Ահսան: Նէքաւի քըրղըն: Բարութիւն առնել:
 108. Իմթինա: Ազմուղըն: Փորձել:
 109. Այան: Քթխուղայան: Տանուտհարք:
 110. Ըվտան: Խանումանհայ: Տունք:
 111. Ըրքան Բուքնըհայ: Անդիւնք:

82 Կ դաշտն

88 Կ բզուրքթըր

91 Կ դաշտն

93 Կ շիք Բէշթըր. առաւելագոյն.

94 Կ շիք քսիւրք

95 Կ նէքաւթթըր

96 Կ գիտնագոյն

97 Կ քթթըն

98 Կ դաշտն

99 Կ իյալամ, Կճ քթթըն

101 Կ քիշիթն

104 Կ հուրմըթ, Կ դաշտն

105 Կ գրիֆթն

108 Կ ազմութթըն

110 Կ խանումանհայ

111 Կ բունքնըհայ

112. Ըջբահ: Բըսթըմ ֆրմուզըն: Տուժանաբ հրամայել:
 113. Ըլբըթէ: Հը ա՛յինը՛յ: Արդարեւ:
 114. Այադի: Քիրդարհաի նէքաւ: Գործք բարի:
 115. Ումլըւլըթ: Մադը՛րի ֆրզընդան: Մայր որոց:
 116. Ի՛ն: Բըդրուսթի: Առողջութեամբ:
 117. Աղըմ ալա՛հ իրդու: Փըլուրսթըլ դարըդ խուդաի ը՛յզ վը բըբը:
 Հօր աստուծոյ
 Բար ու բայ: Շարայեռումն բէին, որ է բեն:
 118. Բդա: Փայինդըզի: Պաշտպանութիւն:
 119. Բհա: Զէբայի: Ազնուութիւն:
 120. Բը՛ր: Նէքաւի: Բարութիւն:
 121. Բուր: Գնդում: Յորեան:
 122. Բար: Սահրա: Դաշտ:
 123. Բթայըթ: Ազազի բար: Սկիզբն գործոյ:
 124. Բըբըթ: Ըվզունի: Յաւելումն:
 125. Բըբաթ: Ըվզունհայ: Յաւելումաժք:
 126. Բսայըթ: Փարէի շիզ քի բըշայէ Յրիստընդ: Սակաւիկ ինչ որ է
 ահդի մի յուդարկեն:
 127. Բթիէհ: Նագահ գուֆթըն: Յանկարծակի ասել:
 128. Բշարըթ: Մուժդհ դադըն: Ավետիս տալ:
 129. Բալըդթ: Նամըի դպիրի: Նամակ դպրի:
 130. Բալիխ: Բըհըդի մրդի բսիդըն: Ի տիս մարդկութեան հասանել:
 131. Բդայըթ: Բադիմանդըհ: Այլևս մնացել:
 132. Բսարըթ: Բէնաի: Տեսութիւն:
 133. Բահդ: Բ՛ր ընքէխդն: Ի վեր ընգեցումն, որ է պայքար:
 134. Բխս: Քմի: Պակասութիւն:
 135. Բահր: Դրիահ: Մով:
 136. Բսատ: Շատըրրուան: Նոհ:
 137. Բըյի: Յրախթըն: Վաճառել:
 138. Բայի: Յրաշընդըհ: Վաճառող:
 139. Բախիլ: Զուֆթ: Կարագ:
 140. Բատիլ: Նահըդ: Անիրաւ:
 141. Բուխթան: Դրաւդ: Զուր:
 142. Բաին: Բյդիդ քրդըն:

112 a հրամեալ

113 b հր աինյ

114 b քիրդարհայի, a նեքաւ

117 b խութայի ըյզ վը բըբը

118 b բայինդըզի

126 b բսարթ

129 b նամրի դըպիրի

131 b բըդարդ

136 b բսադ, a շատուրան

137 b ֆրուխթն

139 b գուֆդ

140 b բասիլ

142 b բային

143. Բնին: Սըր ընգուշթան: Ծայրք մատանց:
 144. Բուդ Դուրի: Հեռաւորութիւն:
 145. Բիքր: Դաշիզըհ: Կոյս:
 146. Բսատ: Յրիբընդը: Խարող:
 147. Բզայըթ: Քա'րի նըվ: Գործ նորոգ:
 148. Բշիր: Մուժդըհ դահընդը: Աւետեաց տուող:
 149. Բդի: Փարսայ: Հովանոց:
 150. Բուդի: Զայիգայ: Տեղի:
 151. Բադի: Բազմանդըհ: Այլ մնացեալ:
 152. Բրիըլ սահաթ: Բէզարի ըզ գունահ: Հրաժարումն ի մեղաց:
 153. Բլաթ: Շահր: Քաղաք:
 154. Բլաթի: Շահրի: Քաղաքացի:
 155. Բայ ըլ րաս վը ըլիան: Սըր վը չըմ: Գլուխ և աչք:
     Բար ուլ թայ: Յեռահիւսումն թեին, որ է թաւ:
 156. Թղասա: Տլըբ քրդըն: Հետախոյզ լինել:
 157. Թրրա: Բէրանի: Աւերակ:
 158. Թհընդիր: Գուդիդըն: Ընդրել:
 159. Թրթիր: Դմադըմ նիհադըն: Յարմարել, հուպ ընդ հուպ դնել:
 160. Թղալուր: Ղլըբը քրդըն: Աղաղակ առնել:
 161. Թայսուր: Դուբրուի քրդըն: Երկդիմութիւն առնել:
 162. Թայշուր: Շքուֆդ դաշթըն:
 163. Թադրուր: Նիզդիքի ջուսթըն: Մաւտակայութիւն յուզել:
 164. Թմշիըթ: Բրանդըն: Վարել:
 165. Թրբիըթ: Փրուբրդըն: Մարզել:
 166. Թդբիըթ: Աղալըթ քրդըն: Իրաւունս առնել:
 167. Թհնիըթ: Բըշադի փուրսիդըն: Յուրախութենէ հարցանել, որ է
     գոհութիւն:
 168. Թայզիըթ: Բըզըմ փուրսիդըն: Ի տրտմութեան հարցանել, որ է
     մխիթարութիւն:
 169. Թըվրդու: Զըշմ դաշթըն: Ակն ունել:
 170. Թշրիըթ: Աղմաիշ: Փորձանք:
 171. Թըֆուշ: Նիզահ քրդըն: Հայել:
 172. Թըբհիշ: Շադի: Ուրախութիւն:
 173. Թըշիհ վը թըւսիլ: Ֆասլ նիհադըն:

146 a [բս]ատ: ի րսադ

147 b քզայըդ

156 b քրթն

159 b յարմարել լաւ

161 b դաշտն

165 b շիվ տողը

166 b թղթիըզ... իրաւունս առնել

167 b թհնիըզ

168 b թայզիըզ

169 b դաշտըն

170 b թըշիըզ

172 b շիվ շադի: Ուրախութիւն

173 b շիվ թըշիհ

174. Թսրիհ: Քուսիլ բրդըն: Խորհուրդ առնել:
 175. Թմբադ: Գրդըն բշիդըն: Ապստամբել:
 176. Թյամլութ: Թիմար դաշտըն: Խնամ ածել:
 177. Թըվլութ: Նաւբըթի բրդըն:
 178. Թշդիդ: Սխթ բրդըն: Խիստ առնել:
 179. Թահմիբ: Սթուդըն: Առնուլ:
 180. Թահդիդ: Բըհըմ բրդըն: Ի մի առնել:
 181. Թդլիդ: Դր գրդըն բրդըն:
 182. Թաբիդ: Ըսթուար բրդըն: Պնդել:
 183. Թայլիդ: Նրումընդ: Շնորհաց:
 184. Թլմիբ: Շագիրդ: Աշակերտ:
 185. Թաֆիր: Զիադըթ: Աւելիբ:
 186. Թդուիր: Բըդրաւդ սախթըն: Ստայաւդ բանս ստեղծանել:
 187. Թդդիր: Անդազըլ բրդըն: Քանոն առնել:
 188. Թդդիմ: Փէշ դաշթըն: Յառաջ պահել:
 189. Թախիր: Փըս դաշթըն: Յետս պահել:
 190. Թվդիհ: Նշանի փաթշահ: Նշան արքայի:
 191. Թբըթու: Փայրըվի բրդըն: Հետագնացութիւն առնել:
 192. Թա՛յրուդ: Բընշ բըսանիդըն: Յաւ հասուցանել:
 193. Թարբուֆ: Փուրսիդըն: Հարցանել:
 194. Թըմիդ: Զուդա բրդըն: Ընդրել:
 195. Թդդուդ: Նախաւշ դաշթըն: Անհանդիստ պահել:
 196. Թշավուդ: Դր գուդըշթըն: Զանց անել:
 197. Թշասուս: Զուստ վը շաւ բրդըն: Խոյզ և յոյզ առնել:
 198. Թլբիս: Փյվըսաը բրդըն: Պատուաստ առնել:
 199. Թշուիշ: Աշաւք բրդըն: Կոխ առնել:
 200. Թխսիս: Խաս բրդըն: Իւրացուցանել:
 201. Թֆհուդ: Քաւիդն:

- 174 a բրթըն
 175 b բրդըն
 178 b թշդիբ
 179 b թահմիբդ
 182 a բրթըն
 184 b թլմիբդ
 185 b զիադըդ
 187 b անդզը
 188 b դաշտըն
 189 b դաշտըն
 190 b թըվդիդ
 191 b թբբըդու
 192 b բընֆ բըզանիդըն
 195 b թդլուդ, նախաւշ դաշտըն
 196 b դանց առնել
 197 b թշասուդ, ջուզվճաւ բուրդըն
 198 b թլբիս, բըլըսաը
 199 b թըշդիշ
 201 b թֆուդ

202. Քրրդ: Բըշալէ մանդըն: Ի տեղի մի մնացեալ:

203. Քդարուր: Ընդրր իաֆթըն: Խոր իմանալ:

204. Քըըլուֆ: Զիադաթի: Առաւելութիւն:

202 a մնացել

203 b իաֆթըրն

204 b գիադըթ. առաւելութիւն. կատարումն թախն:

АРАБСКО-ПЕРСИДСКО-АРМЯНСКИЙ СЛОВАРЬ

Подготовка к печати Г. АМАЛЯНА

Р е з ю м е

Публикуемый текст представляет собой первую часть одного из важных памятников армянской средневековой лексикографии. Он сохранился в двух списках, из коих один относится к XIV—XV вв., другой — 1589 г. Словарь был переведен с персидского на армянский, по всей вероятности, в XIV веке. Дошедшая до нас часть некогда пространного трехязычного словаря имеет определенное значение для изучения армянской транскрипции арабских и персидских слов, преподавания восточных языков в армянских школах и т. п.

UN DICTIONNAIRE ARABE-PERSAN-ARMENIEN

Publié par H. AMALIAN

Ce dictionnaire médiéval constitue un des ouvrages les plus remarquables de la lexicographie arménienne. Il nous est parvenu dans deux manuscrits conservés au Matenadaran d'Erévan, manuscrits recopiés respectivement aux XIVe—XVe siècles et en 1589. Il a probablement été traduit du persan en arménien au XIVe siècle. Ce dictionnaire trilingue dont on ne possède plus qu'un fragment est d'une grande importance en ce qui concerne la transcription en arménien des mots arabes et persans, l'enseignement des langues orientales dans les écoles arméniennes et l'étude d'autres questions lexicologiques.